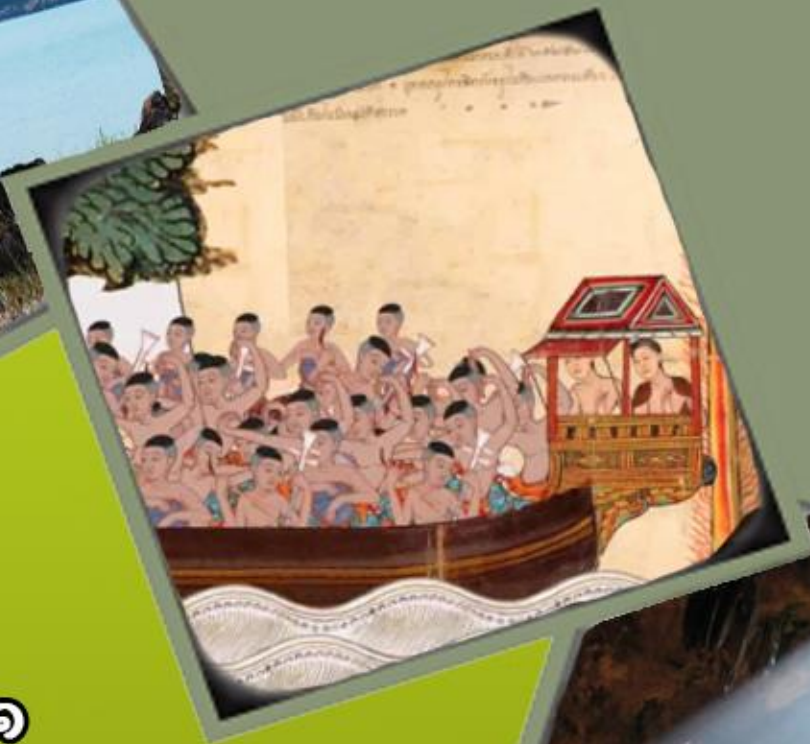

ชุดกิจกรรมคิดวิเคราะห์ แบบสืบเสาะหาความรู้ วิชา วรรณกรรมท้องถิ่น

สำหรับนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕

ชุดที่ ๑
เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

นางกานต์ธีร บุตรพงศา
ตำแหน่ง ครูวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ

โรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน”
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต ๑๕

คำนำ

ชุดกิจกรรมคิดวิเคราะห์ แบบสืบเสาะหาความรู้ วิชา วรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ สร้างขึ้นให้มีเนื้อหาสาระสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ เพื่อใช้ในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ที่เรียนวิชา วรรณกรรมท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ซึ่งชุดกิจกรรมคิดวิเคราะห์ แบบสืบเสาะหาความรู้นี้ มีจำนวน ๔ ชุด อันได้แก่ นิทานพื้นบ้าน นิทานคำกลอน เพลงพื้นบ้าน และเพลงกล่อมเด็ก ชุดกิจกรรมฉบับนี้ เป็นชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

ชุดกิจกรรมคิดวิเคราะห์ แบบสืบเสาะหาความรู้ วิชา วรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร. มนสิข สิริธสมบุญ และผู้เชี่ยวชาญทุกท่านในการให้คำปรึกษา และตรวจสอบความถูกต้อง ผู้จัดทำจึงขอขอบคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

กานต์ธีร บุตรพงศา

สารบัญ

คำนำ.....	ก
คำแนะนำสำหรับครู.....	๑
ส่วนที่ ๑	๒
คำชี้แจงการใช้สำหรับครู.....	๓
ส่วนที่ ๒	๕
คำชี้แจงการใช้สำหรับนักเรียน.....	๖
ผลการเรียนรู้.....	๗
แบบทดสอบก่อนเรียน ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน.....	๘
เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน.....	๑๕
สาระสำคัญ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน.....	๑๖
ขั้นตอนที่ ๑ สร้างความสนใจ บัตรคำสั่ง.....	๑๗
ใบกิจกรรมที่ ๑.๑.....	๑๘
ใบกิจกรรมที่ ๑.๒.....	๑๙
ขั้นตอนที่ ๒ สำรวจ บัตรคำสั่ง.....	๒๐
ใบกิจกรรมที่ ๒.๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน.....	๒๑
ใบกิจกรรมที่ ๒.๒.....	
กิจกรรม ๑ นิทานพื้นบ้าน เรื่อง เกาะหนูเกาะแมว.....	๒๒
คำชี้แจง ๑	๒๔
คำชี้แจง ๒.....	๒๕
กิจกรรม ๒ นิทานพื้นบ้าน เรื่อง สองพี่น้อง.....	๒๖
คำชี้แจง ๑	๒๘
คำชี้แจง ๒.....	๒๙
กิจกรรม ๓ นิทานพื้นบ้าน เรื่อง เมืองลับแล.....	๓๐
คำชี้แจง ๑	๓๒
คำชี้แจง ๒.....	๓๓

สารบัญ (ต่อ)

ขั้นตอนที่ ๓ อธิบาย บัตรคำสั่ง.....	๓๔
ใบกิจกรรมที่ ๓.๑	๓๕
ขั้นตอนที่ ๔ ขยายความรู้ บัตรคำสั่ง.....	๓๕
ใบกิจกรรมที่ ๔.๑	๔๐
ใบกิจกรรมที่ ๔.๒	๔๒
ขั้นตอนที่ ๕ ประเมินผล บัตรคำสั่ง.....	๔๓
ใบกิจกรรมที่ ๕.๑	๔๔
แบบทดสอบหลังเรียน ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน.....	๔๕
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน.....	๔๕
บัตรเฉลย.....	๕๐
เกณฑ์การให้คะแนน.....	๕๖
ตารางสรุปคะแนน.....	๖๐

คำแนะนำสำหรับครู

ชุดกิจกรรมคิดวิเคราะห์ แบบสืบเสาะหาความรู้ วิชา วรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ นี้ เป็นชุดกิจกรรมชุดที่ ๑ นิทานพื้นบ้าน ก่อนใช้ครูควรปฏิบัติ ดังนี้

๑. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของชุดกิจกรรมแต่ละชุด ซึ่งต้องมียอดประกอบต่างๆ ต่อไปนี้ครบถ้วนและอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์

ส่วนที่ ๑ ประกอบด้วย

(๑) คำชี้แจงการใช้สำหรับครู

ส่วนที่ ๒ ประกอบด้วย

(๑) คำชี้แจงการใช้สำหรับนักเรียน

(๒) ผลการเรียนรู้

(๓) แบบทดสอบก่อนเรียน พร้อมเฉลย

(๔) สารสำคัญ

(๕) สื่อกิจกรรม

(๖) แบบทดสอบหลังเรียน พร้อมเฉลย

(๗) บัตรเฉลยชุดกิจกรรม

(๘) เกณฑ์การให้คะแนน

๒. ศึกษาแผนการจัดการเรียนรู้ จากคู่มือครู ใบความรู้ ใบกิจกรรม ตลอดจนคำชี้แจงต่างๆ ให้เข้าใจ

๓. เตรียมสื่อกิจกรรม ซึ่งหมายถึง สื่อหรือชุดกิจกรรม ที่ใช้ในขั้นตอนสำรวจข้อมูลของนักเรียน ในที่นี้ หมายถึง เหตุการณ์ เรื่องราว ที่กำหนดให้เป็นแหล่งสำรวจข้อมูลของนักเรียน กำหนดนิทานพื้นบ้านไว้ ๓ เรื่อง ได้แก่ เกาะหนู เกาะแมว สองพี่น้อง และเมืองลับแล ซึ่งจะต้องเตรียมให้มีความพร้อมทั้งด้านคุณภาพและปริมาณให้มีความเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน

๔. การปฏิบัติกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมคิดวิเคราะห์ แบบสืบเสาะหาความรู้ นี้ แม้จะเป็นการให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง แต่ครูยังมีบทบาทสำคัญ เช่น การควบคุมเวลา กิจกรรม วินัยในชั้นเรียน ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ

ส่วนที่ ๑

คำชี้แจงการใช้สำหรับครู

ชุดกิจกรรมคิดวิเคราะห์ แบบสืบเสาะหาความรู้ วิชา วรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ครูผู้สอนควรดำเนินการ ดังนี้

๑. ขั้นเตรียมการสอน

- ๑.๑ ศึกษาคำชี้แจงในการใช้ชุดกิจกรรมให้เข้าใจก่อน อย่างละเอียดรอบคอบ
- ๑.๒ ศึกษาสาระสำคัญ และผลการเรียนรู้ ให้เข้าใจชัดเจนก่อน
- ๑.๓ ตรวจสอบชุดกิจกรรมว่ามีครบตามระบุหรือไม่ อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้หรือไม่

๒. ขั้นสอน

- ๒.๑ ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียนของชุดกิจกรรม
- ๒.๒ ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามกระบวนการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ ๕ ขั้น คือ
 - ๑) สร้างความสนใจ เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน กระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจ และใคร่ศึกษาสำรวจหาความรู้
 - ๒) สำรวจ เน้นการวางแผน กำหนดแนวทางสืบเสาะหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา เก็บรวบรวมเพื่อศึกษา วิเคราะห์
 - ๓) อธิบาย เป็นการนำข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ศึกษา ที่เก็บรวบรวมไว้ มาวิเคราะห์หาข้อสรุป โดยให้นักเรียนอธิบายหรืออภิปรายและหาข้อสรุป
 - ๔) ขยายความรู้ เป็นการนำข้อสรุปมาเชื่อมโยงกับความรู้เดิม หรือแนวคิดที่นำมาเพิ่มเติม โดยการเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ต่างๆ ทำให้เกิดความรู้ที่กว้างขึ้น โดยให้นักเรียนปฏิบัติตามกิจกรรมที่กำหนดให้
 - ๕) ประเมินผล เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ว่านักเรียนมีความรู้อะไรบ้าง อย่างไร และมากน้อยเพียงใด
- ๒.๓ ขณะที่นักเรียนทำกิจกรรม ครูคอยให้ความช่วยเหลือ แนะนำ กระตุ้นให้นักเรียนทำกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น และตอบข้อสงสัยต่างๆ ระหว่างเรียน พร้อมทั้งสังเกตและประเมินพฤติกรรมการทำงานของนักเรียน
- ๒.๔ ทำแบบทดสอบหลังเรียนของชุดกิจกรรม

๓. ขั้นหลังสอน

เมื่อสิ้นสุดการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน ครูให้นักเรียนร่วมตรวจสอบ และเก็บ
อุปกรณ์ให้เรียบร้อย เพื่อสะดวกในการใช้ครั้งต่อไป

ส่วนที่ ๒

คำชี้แจงการใช้สำหรับนักเรียน

ชุดกิจกรรมคิดวิเคราะห์ แบบสืบเสาะหาความรู้ วิชา วรรณกรรมท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๕ ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน ที่นักเรียนกำลังศึกษาอยู่นี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ได้รับความรู้ความเข้าใจใน เรื่องนิทานพื้นบ้าน โดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง และมีครูคอยช่วยเหลือและให้คำปรึกษา โดยมีขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม ดังนี้

๑. ศึกษาผลการเรียนรู้และเวลาที่ใช้
๒. ทำแบบทดสอบก่อนเรียน
๓. ศึกษาสาระสำคัญ
๔. ปฏิบัติตามบัตรคำสั่ง
๕. ทำใบกิจกรรม
๖. ทำชุดกิจกรรมหรือสื่อ
๗. ศึกษาใบความรู้
๘. ทำแบบทดสอบหลังเรียน

ผลการเรียนรู้

๑. อธิบายความหมายของนิทานพื้นบ้าน
๒. แยกแยะองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านที่กำหนดให้
๓. สรุปความสัมพันธ์ของนิทานพื้นบ้านกับวิถีไทยในรูปแบบของแผนภาพ
๔. สรุปความรู้ที่ได้จากการทำชุดกิจกรรมในรูปแบบของผังมโนทัศน์

แบบทดสอบก่อนเรียน

ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านนิทานพื้นบ้านที่กำหนดให้ทั้ง ๓ เรื่อง ทำข้อสอบปรนัยเลือกตอบ ทั้งหมด ๑๐ ข้อ ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว และทำเครื่องหมาย (X) ลงในกระดาษคำตอบ เวลา ๔๐ นาที

นิทานพื้นบ้าน เรื่อง เกาะหนูเกาะแมว

นานมาแล้วมีพ่อค้าจีนคนหนึ่งคุมเรือสำเภาจากเมืองจีนมาค้าขายที่เมืองสงขลาเมื่อขายสินค้าหมดแล้วจะซื้อสินค้าจากสงขลากลับไปเมืองจีนเป็นประจำ วันหนึ่งขณะที่เดินซื้อสินค้าอยู่นั้น พ่อค้าได้เห็นหมากับแมวคู่หนึ่งมีรูปร่างหน้าตาน่าเอ็นดู จึงขอซื้อพาลงเรือไปด้วย หมากับแมวเมื่ออยู่ในเรือนานๆ ก็เกิดความเบื่อหน่ายและอยากจะกลับไปอยู่บ้านที่สงขลา จึงปรึกษาวางวิธีการที่จะกลับบ้านหมาได้บอกกับแมวว่าพ่อค้ามีดวงแก้ววิเศษที่ใครเกาะแล้วจะไม่จมน้ำ แมวจึงคิดที่จะได้แก้ววิเศษนั้นมาครอบครองจึงไปข่มขู่หนูให้ขโมยให้และอนุญาตให้หนูหนีขึ้นฝั่งไปด้วย ครั้นเรือกลับมาที่สงขลาอีกครั้งหนึ่ง หนูก็ลอบเข้าไปลักดวงแก้ววิเศษของพ่อค้าโดยขอมไว้ในปาก แล้วทั้งสาม ได้แก่ หมา แมว และหนู หนีลงจากเรือว่ายน้ำจะไปขึ้นฝั่งที่หน้าเมืองสงขลา ขณะที่ว่ายน้ำมาด้วยกัน หนูซึ่งว่ายน้ำนำหน้ามาก่อนก็นึกขึ้นได้ว่าดวงแก้วที่ตนอมไว้ในปากนั้นมีค่ามหาศาล เมื่อถึงฝั่งหมากับแมวกองแย่งเอาไป จึงคิดที่จะหนีหมากับแมวขึ้นฝั่งไปตามลำพัง ดวงแก้วจะได้เป็นของตนเองแต่เพียงผู้เดียวตลอดไป แต่แมวที่ว่ายน้ำตามหลังมาก็คิดจะได้ดวงแก้วไว้ครอบครองเช่นกัน จึงว่ายน้ำดำงัดเข้าไปหาหนู ฝ่ายหนูเห็นแมวตรงเข้ามาก็ตกใจกลัวแมวจะตะปบจึงว่ายน้ำสุดแรงและไม่ทันระวังตัวดวงแก้ววิเศษที่อมไว้ในปากก็ตกลงจมหายไปไหนเลย เมื่อดวงแก้ววิเศษจมน้ำไปทั้งหนูและแมวต่างหมดแรงไม่อาจว่ายน้ำต่อไปได้ สัตว์ทั้งสองจึงจมน้ำตายกลายเป็น “เกาะหนูเกาะแมว” อยู่ที่อ่าวหน้าเมืองสงขลา ส่วนหมาก็ตะเกียกตะกายว่ายน้ำไปจนถึงฝั่ง แต่ด้วยความเหน็ดเหนื่อยจึงขาดใจตายกลายเป็นหินเรียกว่า “เขาดังกวน” เป็นภูเขาดังอยู่ริมอ่าวสงขลา ส่วนดวงแก้ววิเศษที่หล่นจากปากหนูก็แตกแหลกละเอียดเป็นหาดทราย เรียกสถานที่นี้ว่า “หาดทรายแก้ว” ตั้งอยู่ทางเหนือของอ่าวสงขลา

นิทานพื้นบ้าน เรื่อง สองพี่น้อง

ที่จังหวัดสุพรรณบุรีมีคลองอยู่คลองหนึ่ง เรียกว่า “คลองสองพี่น้อง” ปัจจุบันอยู่ในท้องที่อำเภอสองพี่น้อง เรื่องนี้มีนิทานเล่ากันมาแต่โบราณว่า สมัยหนึ่ง มีชายสองคนพี่น้องอาศัยอยู่ที่คลองนี้ ทั้งสองมีอาชีพทำไร่ทำสวน ฐานะค่อนข้างมีอันจะกิน และรูปร่างหน้าตาก็หล่อเหลาเอการ เป็นที่หมายปองของสาวในบ้านเดียวกัน แต่ชายหนุ่มทั้งสองหาสนใจไม่ ต่อมาไม่นานทั้งสองได้ข่าวว่ามีสาวงามสองคนอยู่ในตำบลท้องที่อำเภอบางปลาม้า หญิงทั้งสองนี้สวยงามมาก ชายทั้งสองพี่น้องจึงคิดต้องการนางมาเป็นคู่ครองทั้งสองคน ต่อมาสองพี่น้องได้จัดเถาแก่ไปสู่ขอ พ่อแม่ฝ่ายหญิงเมื่อได้ฟังคุณสมบัติของฝ่ายชายก็ไม่รังเกียจ และเห็นว่าลูกสาวของตนอายุสมควรที่จะมีคู่ครองได้แล้วจึงตอบตกลง “เมื่อมาสู่ขอลูกสาวของฉันไปตกไปแต่งทั้งที ก็ขอให้สมกับหน้าตา ฐานะหน่อยหนึ่งจะได้ไหม” พ่อของฝ่ายหญิงกล่าวกับเถาแก่ ฝ่ายหญิงต้องการให้จัดขบวนขันหมากลงเรือสำเภาก็ใหญ่โต จะได้เป็นที่เชิดหน้าชูตาของชาวบ้านแถวนี้

ครั้นถึงวันกำหนดนัด ฝ่ายชายก็จัดเครื่องขันหมากและเครื่องใช้ในการแต่งงานลงเรือสำเภา มีมโหรีปี่พาทย์ครบครัน เมื่อได้ฤกษ์ขบวนขันหมากพร้อมทั้งเจ้าบ่าวทั้งสอง ก็เริ่มเคลื่อนที่จากคลองสองพี่น้องออกไปทางแม่น้ำสุพรรณขึ้นไปทางเหนือมุ่งหน้าไปบ้านเจ้าสาว

ขณะที่เรือแล่นไป นักดนตรีก็เล่นดนตรีดังไปตลอดทาง จนถึงตำบลหนึ่ง เมื่อนักดนตรีเปลี่ยนเพลงมาเล่นซอ ชาวบ้านจึงเรียกที่แห่งนั้นว่า “บางซอ” เพราะนักดนตรีไปเล่นซอที่นั่น เมื่อแล่นไปอีกไม่นานเสียงดนตรีก็ยิ่งดังครึกครื้น สนุกสนาน ผู้คนในเรือก็ร้องรำกันไม่ได้หยุดที่แห่งนี้จึงเรียกว่า “บ้านสีสนุก”

เมื่อเรือขบวนขันหมากเลยบ้านสีสนุกไปได้ไม่นาน ก็เกิดเหตุการณ์อย่างไม่คาดคิดขึ้น คือ เรือสำเภาที่บรรทุกทั้งคนทั้งเครื่องใช้ไม้สอยสำหรับงานแต่งงานได้เกิดอุบัติเหตุอัปปางล่มลง คนที่มากับขบวนขันหมาก และสิ่งของเครื่องใช้จมหายไปในน้ำหมด ดังนั้น ตรงที่เรือสำเภาล่มนั้นปัจจุบันจึงเรียกว่า “สำเภาทลาย” ส่วนเจ้าบ่าวสองพี่น้องจมน้ำตายทั้งคู่ ฝ่ายเจ้าสาวทั้งสองสมกับเป็นเจ้าสาวรอขบวนขันหมากด้วยใจระทึก ต่างคนก็คิดถึงเจ้าบ่าวของตนเองว่าหน้าตาหล่อเหลาแค่ไหน แต่เมื่อมีคนมาส่งข่าวว่าขบวนเรือขันหมากของสองพี่น้องล่มลงกลางแม่น้ำเสียแล้ว และเจ้าบ่าวของเธอก็จมน้ำตายด้วย หญิงทั้งสองเสียใจมาก เธอร้องไห้คร่ำครวญอย่างน่าเวทนา ต่อมาชาวบ้านจึงเรียกบ้านที่หญิงทั้งสองอยู่ว่า “บ้านแม่หม้าย” ซึ่งปัจจุบันขึ้นอยู่กับอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

นิทานพื้นบ้าน เรื่อง เมืองลับแล

เรื่องนี้เกิดขึ้นที่จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีคนพบกองเกลืออยู่ตรงโน้นข้างตรงนี้บ้าง หลายคนเข้าใจว่าเป็นของคนเมืองลับแล ซึ่งเป็นเมืองในตำนานที่จะพบได้โดยบังเอิญเท่านั้นและคนของเมืองนี้ก็สามารถหายตัวได้เมื่อใดก็ได้ถ้าต้องการ

ในเวลานั้นมีชายคนหนึ่งซึ่งบังเอิญปีนขึ้นไปบนต้นตาลเพื่อชมวิวบริเวณนั้น เมื่อมองลงมาจากยอดตาล เขาเห็นคนกลุ่มหนึ่งกำลังหาบของออกมาจากถ้ำและเดินออกไปสักครูหนึ่งก็เอาสิ่งของนั้นซ่อนไว้ใกล้ๆ นั้นแล้วก็พากันหายตัวไปและก็เป็นอยู่อย่างนี้ทุกวัน เขาประหลาดใจมากที่ได้เห็นอาการแปลกๆ ของคนเหล่านี้

วันหนึ่งด้วยความอยากรู้อยากเห็นเขาจึงแอบอยู่ในพุ่มไม้และเฝ้าดูการเคลื่อนไหวที่ถ้ำนั้น และได้พบคนกลุ่มนั้นออกมาจากถ้ำอีก พวกเขาเดินไปสักพักหนึ่ง ก็ซ่อนของบางอย่างไว้แล้วก็พากันหายตัวไป ชายคนนั้นจึงเดินไปจุดที่คนเหล่านั้นซ่อนสิ่งของไว้แต่ก็นำขันที่เขาพบแต่เพียงใบไม้ ดังนั้นเขาจึงหยิบขึ้นมาใบหนึ่งแล้วโยนทิ้งไปได้ต้นตาลนั้นแล้วก็นั่งเฝ้าดูอยู่แถวนั้น

ต่อมาเขาก็เห็นคนเหล่านั้นกลับมา พวกเขาหาอะไรอยู่แถวนั้นแล้วก็หายตัวไป คงเหลือแต่หญิงสาวคนหนึ่งร้องไห้อยู่ เขาจึงเข้าไปถาม นางจึงบอกกับเขาว่านางหาใบไม้ที่ซ่อนไว้ไม่พบ ชายคนนั้นจึงเดินไปหยิบใบไม้มาส่งให้นาง หลังจากได้ใบไม้คืนมานางดีใจมากและบอกเขาว่านางเป็นใครมาจากไหน และถ้าไม่มีใบไม้นี้นางก็จะกลับบ้านไม่ได้ เมื่อได้เห็นความงามของหญิงสาว เขาก็ตกหลุมรักนางถึงแม้ว่าเขาจะมีภรรยาอยู่ที่บ้านแล้วก็ตาม ดังนั้นเขาจึงออกปากชวนนางไปเที่ยวบ้านแต่ว่าหญิงสาวปฏิเสธ แต่ถึงอย่างไรนางก็รู้สึกเป็นหนี้ บุญคุณชายคนนั้นที่นำใบไม้มาคืนให้นาง ดังนั้นนางจึงชวนเขาไปเที่ยวบ้านที่เมืองลับแลแทน ชายคนนั้นตอบรับคำเชิญโดยไม่รีรอ ในที่สุดทั้งสองก็เกิดชอบพอกันและแต่งงานกัน ทั้งคู่ใช้ชีวิตร่วมกันจนกระทั่งมีลูกด้วยกัน

วันหนึ่งในขณะที่ภรรยาของเขาไม่อยู่บ้าน ลูกของเขาเกิดร้องหาแม่ขึ้นมา เขาไม่รู้จะปลอบลูกอย่างไรให้หยุดร้องให้ได้ จึงหลอกลูกว่าแม่ของเขากลับมาบ้านแล้ว เด็กจึงหยุดร้องให้แต่ก็เกิดร้องให้ขึ้นมาอีกเมื่อไม่เห็นแม่ของตนตามที่บิดาบอก เสียงร้องรบกวนผู้เป็นแม่ยาย นางจึงถามว่าเกิดอะไรขึ้นกับเด็ก เขาจึงบอกผู้เป็นแม่ยายว่าเขาโกหกลูกว่าผู้เป็นแม่ของเขากลับมาแล้ว

พอได้ยินเท่านั้น แม่ยายของเขาโกรธมากเพราะคนเมืองลับแลห้ามไม่ให้พูดปด เมื่อลูกสาวของนางกลับมา นางจึงฟ้องลูกว่าเกิดอะไรขึ้นและบอกให้ไล่ลูกเขยไปเสีย

(อ่านต่อหน้าถัดไป)

ด้วยความไม่พอใจในเรื่องเล็กน้อยเท่านั้น เขาก็เตรียมตัวออกจากบ้าน ภรรยาของเขาเสียใจมาก แต่ก็ไม่รู้จะทำอย่างไรดี ก่อนที่สามีจะออกจากบ้านนางก็ส่งห่อรากขมิ้นให้ผู้เป็นสามีห่อหนึ่ง ในขณะที่เขาถือห่อขมิ้นเดินมาเรื่อยๆ เขาก็รู้สึกห่อขมิ้นนั้นหนักขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นเขาจึงทิ้งห่อขมิ้นไปคงถือมาเพียงขมิ้นแฉ่งเดียวเท่านั้น

เมื่อมาถึงบ้านเขาก็โยนแฉ่งขมิ้นนั้นไปบนพื้นหน้าบ้าน ภรรยาของเขาดีใจมากเมื่อได้พบสามี หลังจากที่เขาหายไป ๒ - ๓ ปี เมื่อมองไปที่พื้นนางก็เห็นรากขมิ้นแฉ่งหนึ่ง นางจึงหยิบขึ้นมาขัดและก็พบว่ามันเป็นทองคำบริสุทธิ์ นางจึงถามผู้เป็นสามีว่าได้มาอย่างไร แต่ผู้เป็นสามีก็ยืนยันว่ามันเป็นรากขมิ้นเท่านั้นที่เขาได้มา หลังจากดูใกล้ๆ ก็พบว่ามันเป็นทองคำบริสุทธิ์ดังที่ภรรยาของตนพูด ดังนั้นเขาจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ผู้เป็นภรรยาฟัง

ว่าแล้วเขาก็รีบไปยังที่ที่เขาโยนห่อขมิ้นทั้งหมดทิ้ง แต่ก็น่าแปลกใจที่เขาไม่พบอะไรเลยถึงกระนั้นเขาก็รู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของภรรยาชาวเมืองลับแล นางดีต่อเขามากแต่เขาไม่มีบุญที่จะได้อยู่กับนางหรือได้เป็นเศรษฐีจากการขายรากขมิ้นทองคำ เขาจึงกลับบ้านและใช้ชีวิตอยู่กับภรรยาเก่าอย่างมีความสุข แต่เขายังคงไม่ลืมเหตุการณ์ที่จะต้องจดจำไปตลอดชีวิต

๑. นิทานพื้นบ้าน มีความหมายตรงตามข้อใด

- ก. เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ผูกเรื่องด้วยภูมิปัญญา จุดประสงค์เพื่อความสนุกสนาน และมีคติสอนใจ
- ข. เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ผูกเรื่องด้วยภูมิปัญญา จุดประสงค์เพื่อให้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์
- ค. เรื่องราวที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ผูกเรื่องด้วยภูมิปัญญา จุดประสงค์เพื่อความสนุกสนาน และมีคติสอนใจ
- ง. เรื่องราวที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ผูกเรื่องด้วยภูมิปัญญา จุดประสงค์เพื่อให้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์

๒. ข้อใดเป็นองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้าน

- ก. ประกอบด้วยตัวละครที่สูงศักดิ์
- ข. ประกอบด้วยความคิด ความเชื่อ ของชาวบ้าน
- ค. ประกอบด้วยเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์
- ง. ประกอบด้วยโครงสร้างของเรื่องที่ผูกขึ้นใหม่ตามยุคตามสมัย

๓. ข้อคิดที่ได้จากนิทานพื้นบ้าน เรื่อง เกะหนูกะแมว ตรงกับสำนวนในข้อใด
- โลกมากมักลาภหาย
 - ความจริงเป็นสิ่งไม่ตาย
 - เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย
 - คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล
๔. ข้อคิดที่ได้จากนิทานพื้นบ้าน เรื่อง สองพี่น้อง ตรงกับสำนวนในข้อใด
- ได้น้ำได้เนื้อ
 - ได้ไหมลืมห่าง
 - อยากได้น้ำได้ตา
 - ได้น้ำอย่าลืมห่าง
๕. ข้อคิดที่ได้จากนิทานพื้นบ้าน เรื่อง เมืองลับแล ข้อใดถูกต้องที่สุด
- บุญมี แต่กรรมบัง
 - หนักไม่เอา เบาไม่สู้
 - ความอยากรู้อยากเห็น เป็นต้นเหตุแห่งปัญหาทั้งปวง
 - การพูดดูดีเหมือนเล็กน้อยสำหรับความรู้สึกของตนเอง แต่ยิ่งใหญ่สำหรับความรู้สึกของผู้อื่น
๖. นิสสัยของชายหนุ่มในนิทานพื้นบ้าน เรื่อง เมืองลับแล ข้อใดที่ทำให้เกิดปัญหาในท้องเรื่องมากที่สุด
- ความโลภ
 - ความโกรธ
 - ความซื่อสัตย์
 - ความอยากรู้อยากเห็น
๗. ความเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ในนิทานพื้นบ้าน เรื่อง สองพี่น้อง ข้อใดโดดเด่นที่สุด
- การเลือกคู่ครอง
 - พิธีแต่งงานของคู่บ่าวสาว
 - การประกอบอาชีพของชาวบ้าน
 - พิธีการจัดขบวนขันหมากสู่ขอฝ่ายหญิง

๘. ข้อใดเป็นวิธีการนำ ภูมิปัญญาชาวบ้าน เข้ามามีส่วนเพื่อส่งเสริมให้ลูกหลานหันมาอนุรักษ์ พัฒนา สถานที่และสิ่งแวดล้อม
- การเล่าประวัติความเป็นมาของนิทานพื้นบ้าน
 - การผูกเหตุการณ์ของเรื่อง เข้ากับสถานที่และสิ่งแวดล้อม
 - การนำชื่อสถานที่และสิ่งแวดล้อมต่างๆ มาอ้างอิงในนิทานพื้นบ้าน
 - การใช้ชื่อสถานที่ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มาอ้างอิงในนิทานพื้นบ้าน
๙. ในนิทานพื้นบ้านทั้งสามเรื่อง เหตุการณ์ใดที่แสดงถึงการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน เชื่อมโยงกับ เหตุการณ์ของนิทานพื้นบ้าน
- สนับ แมว และหนู ปรีกษากันหาวิธีการหนีจากเรือสำเภของพ่อค้า
 - พ่อของฝ่ายหญิงต้องการแสดงฐานะของตนเอง ด้วยการให้ฝ่ายชายจัดขบวนแห่ขันหมากที่ยิ่งใหญ่
 - ชายหนุ่มเห็นเหตุการณ์ประหลาดที่เกิดขึ้น คือ กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งกำลังทำบางสิ่งบางอย่างในป่า แล้วหายตัวไป และเป็นอย่างนี้ทุกวันในช่วงที่เขาเฝ้าสังเกต
 - ผู้คนในขบวนแห่ขันหมากของเจ้าบ่าวในเรือสำเภา ร้องรำทำเพลงกันไม่หยุดเพราะเสียงดนตรีดังขึ้นเรื่อยๆ จึงเรียกบริเวณที่เกิดเหตุการณ์นี้ว่า บ้านสีสนุก
๑๐. ความรู้ที่นักเรียนได้รับ จากการวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ของนิทานพื้นบ้านทั้งสามเรื่อง ข้อใด ถูกต้องที่สุด
- ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้นของนิทานพื้นบ้าน
 - ประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญๆ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - นิทานพื้นบ้านสัมพันธ์ในด้านต่างๆ กับวิถีไทย ได้แก่ ค่านิยม ความเชื่อ การปฏิบัติตามทำนองคลองธรรม ความรักถิ่นเกิด และสร้างสามัคคีในท้องถิ่นของตนเอง
 - นิทานพื้นบ้านประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การใช้ภาษารอยแก้ว เป็นเรื่องที่เล่าสู่กันมา มีคติธรรมแอบแฝง มีภูมิปัญญาชาวบ้าน และเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

กระดาษคำตอบ

แบบทดสอบก่อนเรียน ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

ชื่อ – สกุล ชั้น เลขที่

ข้อที่	ก	ข	ค	ง
๑				
๒				
๓				
๔				
๕				
๖				
๗				
๘				
๙				
๑๐				

คะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน

คะแนนที่ได้ คะแนน

เฉลยแบบทดสอบก่อนเรียน

ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

๑	ก	๖	ง
๒	ข	๗	ง
๓	ก	๘	ข
๔	ค	๙	ง
๕	ง	๑๐	ค

เกณฑ์การประเมินผล

คะแนนเต็ม ๑๐ คะแนนเต็ม			
ทำได้	๘-๑๐	ระดับคุณภาพ	ดี
ทำได้	๕-๗	ระดับคุณภาพ	พอใช้
ทำได้	๐-๔	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

สาระสำคัญ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องเล่าสืบทอดกันมา เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ผูกเรื่องขึ้นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ แต่ก็มีอยู่ส่วนมากที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ และนอกจากนี้ยังอธิบายว่านิทานเป็นเรื่องเล่าทั่วไป มิได้ตั้งใจแสดงประวัติความเป็นมา จุดใหญ่เล่าเพื่อความสนุกสนาน บางครั้งก็จะแทรกคติเพื่อสอนใจไปด้วย นิทานมิใช่เรื่องเฉพาะเด็ก นิทานสำหรับผู้ใหญ่ก็มีจำนวนมาก และเหมาะสำหรับผู้ใหญ่เท่านั้น

ขั้นตอนที่ ๑ สร้างความสนใจ

บัตรคำสั่ง

นักเรียนจะทำใบกิจกรรม ดังนี้

๑. ใบกิจกรรมที่ ๑.๑ เป็นกิจกรรมสร้างความสนใจด้วยรูปภาพ (๕ คะแนน)
๒. ใบกิจกรรมที่ ๑.๒ เป็นกิจกรรมตอบคำถามก่อนทำกิจกรรม (๕ คะแนน)

ใบกิจกรรมที่ ๑.๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนพิจารณารูปภาพ และตอบคำถามที่กำหนดให้

ที่มา : www.youtube.com

๑. สิ่งต่างๆ ที่อยู่ในภาพ ได้แก่อะไรบ้าง มีความสัมพันธ์กันอย่างไร

.....

.....

.....

๒. ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ตามข้อ ๑ นักเรียนผูกปิ่นเหตุการณ์เรื่องราว สัก ๒ – ๓ บรรทัด

.....

.....

.....

๓. เหตุการณ์ตามข้อ ๒ มีความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตของคนไทย อย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

ใบกิจกรรมที่ ๑.๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนตอบคำถามต่อไปนี้

๑. วัตถุประสงค์ของกิจกรรมสำรวจที่นักเรียนจะต้องทำ คืออะไร

.....

.....

.....

.....

๒. นักเรียนคิดว่านักเรียนจะค้นพบองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้าน จากนิทานพื้นบ้านที่กำหนดให้ จำนวน ๓ เรื่อง คือ เกะหนู เกะแมว สองพี่น้อง และเมืองลับแล ได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

๓. นิทานพื้นบ้านทั้ง ๓ เรื่อง สะท้อนให้เห็นถึงความเป็นอยู่ของคนเราได้หรือไม่ ถ้าได้สะท้อนอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่ ๒

สำรวจ

บัตรคำสั่ง

นักเรียนจะทำใบกิจกรรม ดังนี้

๑. ใบกิจกรรมที่ ๒.๑ เป็นกิจกรรมวางแผนการสำรวจ
๒. ใบกิจกรรมที่ ๒.๒ สื่อหรือชุดกิจกรรมที่จัดเตรียมให้นักเรียนสำรวจ ประกอบด้วย
 - กิจกรรมที่ ๑ นิทานพื้นบ้าน เรื่อง เกาะหนูเกาะแมว ซึ่งกิจกรรมนี้ นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามคำชี้แจง ๑ เป็นบันทึกผลที่ได้จากการสำรวจ และคำชี้แจงที่ ๒ เป็นบันทึกผลที่ได้จากการคิดวิเคราะห์ (๕ คะแนน)
 - กิจกรรมที่ ๒ นิทานพื้นบ้าน เรื่อง สองพี่น้อง ซึ่งกิจกรรมนี้ นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามคำชี้แจง ๑ เป็นบันทึกผลที่ได้จากการสำรวจ และคำชี้แจงที่ ๒ เป็นบันทึกผลที่ได้จากการคิดวิเคราะห์ (๕ คะแนน)
 - กิจกรรมที่ ๓ นิทานพื้นบ้าน เรื่อง เมืองลับแล ซึ่งกิจกรรมนี้ นักเรียนจะต้องปฏิบัติตามคำชี้แจง ๑ เป็นบันทึกผลที่ได้จากการสำรวจ และคำชี้แจงที่ ๒ เป็นบันทึกผลที่ได้จากการคิดวิเคราะห์ (๕ คะแนน)

ใบกิจกรรมที่ ๒.๑

เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาผลการเรียนรู้ สื่อหรือชุดกิจกรรม และคำชี้แจงวิธีการสำรวจข้อมูล ที่ใช้ในการสำรวจ ก่อนที่จะสำรวจจริง ดังนี้

ผลการเรียนรู้

๑. อธิบายความหมายของนิทานพื้นบ้าน
๒. แยกแยะองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านที่กำหนดให้
๓. สรุปความสัมพันธ์ของนิทานพื้นบ้านกับวิถีไทยในรูปแบบของแผนภาพ
๔. สรุปความรู้ที่ได้จากการทำชุดกิจกรรมในรูปแบบของผังมโนทัศน์

สื่อการเรียนรู้

ชุดกิจกรรมที่ ๑ นิทานพื้นบ้าน ประกอบด้วย
 นิทานพื้นบ้าน เรื่อง เกาะหนูเกาะแมว
 นิทานพื้นบ้าน เรื่อง สองพี่น้อง
 นิทานพื้นบ้าน เรื่อง เมืองลับแล

คำชี้แจง ให้นักเรียนสำรวจข้อมูลความรู้ จากกิจกรรมที่กำหนดให้ ซึ่งเป็นสถานการณ์เรื่องราว จำนวน ๓ กิจกรรม ดังนี้

- กิจกรรม ๑ นิทานพื้นบ้าน เรื่อง เกาะหนูเกาะแมว
 กิจกรรม ๒ นิทานพื้นบ้าน เรื่อง สองพี่น้อง
 กิจกรรม ๓ นิทานพื้นบ้าน เรื่อง เมืองลับแล

โดยการปฏิบัติตามคำชี้แจง ๑ และ คำชี้แจง ๒ ของกิจกรรมแต่ละกิจกรรมให้ถูกต้อง ดังนี้

๑. อ่านเรื่องราวที่กำหนดทั้ง ๓ เรื่อง เพื่อสำรวจค้นหาคำตอบ อธิบายและบันทึกตามคำชี้แจง ๑
๒. อ่านเรื่องที่กำหนดให้ทั้ง ๓ เรื่อง เพื่อใช้การคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์หาคำตอบ และบันทึกตามคำชี้แจง ๒
๓. รวบรวมบันทึก เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล นำไปอธิบายในขั้นตอนที่ ๓ ต่อไป

ใบกิจกรรมที่ ๒.๒

กิจกรรม ๑

นิทานพื้นบ้าน เรื่อง เกาะหนูเกาะแมว

ที่มา : www.paiduaykan.com

นานมาแล้วมีพ่อค้าจีนคนหนึ่งคุมเรือสำเภามาค้าขายที่เมืองสงขลาเมื่อขายสินค้าหมดแล้วจะซื้อสินค้าจากสงขลากลับไปเมืองจีนเป็นประจำ วันหนึ่งขณะที่เดินซื้อสินค้าอยู่นั้น พ่อค้าได้เห็นหมากับแมวคู่หนึ่งมีรูปร่างหน้าตาน่าเอ็นดู จึงขอซื้อพาลงเรือไปด้วย หมากับแมวเมื่ออยู่ในเรือนานๆ ก็เกิดความเบื่อหน่ายและอยากจะกลับไปอยู่บ้านที่สงขลา จึงปรึกษาวางวิธีการที่จะกลับบ้าน หมาได้ออกกับแมวว่าพ่อค้ามีดวงแก้ววิเศษที่ใครเกาะแล้วจะไม่จมน้ำ แมวจึงคิดที่จะได้แก้ววิเศษนั้นมาครอบครองจึงไปข่มขู่หนูให้ขโมยให้และอนุญาตให้หนูหนีขึ้นฝั่งไปด้วย ครั้นเรือกลับมาที่สงขลาอีกครั้งหนึ่ง หนูก็ลอบเข้าไปลักดวงแก้ววิเศษของพ่อค้าโดยอมไว้ในปาก แล้วทั้งสาม ได้แก่ หมา แมว และหนู หนีลงจากเรือว่ายน้ำจะไปขึ้นฝั่งที่หน้าเมืองสงขลา ขณะที่ว่ายน้ำมาด้วยกัน หนูซึ่งว่ายน้ำนำหน้ามาก่อนก็นึกขึ้นได้ว่าดวงแก้วที่ตนอมไว้ในปากนั้นมีค่ามหาศาล เมื่อถึงฝั่งหมากับแมวคงแย่งเอาไป จึงคิดที่จะหนีหมากับแมวขึ้นฝั่งไปตามลำพัง ดวงแก้วจะได้เป็นของตนเองแต่เพียงผู้เดียวตลอดไป แต่แมวที่ว่ายน้ำตามหลังมาก็คิดจะได้ดวงแก้วไว้ครอบครองเช่นกัน จึงว่ายน้ำตรงรี่เข้าไปหาหนู ฝ่ายหนูเห็นแมวตรงเข้ามาก็ตกใจกลัวแมวจะตะปบจึงว่ายน้ำสุดแรงและไม่ทันระวังตัวดวงแก้ววิเศษที่อมไว้ในปากก็ตกลงจมหายไปทะเล เมื่อดวงแก้ววิเศษจมน้ำไปทั้งหนูและแมวต่างหมดแรงไม่อาจว่ายน้ำต่อไปได้ สัตว์ทั้งสองจึงจมน้ำตายกลายเป็น “เกาะหนูเกาะแมว” อยู่ที่อ่าวหน้าเมืองสงขลา ส่วนหมา

ตะเกียกตะกายว่ายน้ำไปจนถึงฝั่ง แต่ด้วยความเหน็ดเหนื่อยจึงขาดใจตายกลายเป็นหินเรียกว่า “เขาดังกวน” เป็นภูเขาดังอยู่ริมอ่าวสงขลา ส่วนดวงแก้ววิเศษที่หล่นจากปากหนูก็แตกแหลกละเอียดเป็นหาดทราย เรียกสถานที่นี้ว่า “หาดทรายแก้ว” ตั้งอยู่ทางเหนือของอ่าวสงขลา

แหล่งที่มา: <http://xn--o3cdbaaf0a2nen1byqc.whitemedia.org>

คำชี้แจง ๑ จากการสำรวจนิทานพื้นบ้าน เรื่อง เกาะหนูเกาะแมว ให้นักเรียนอธิบายคำถามต่อไปนี้ และบันทึกลงในช่องว่างที่กำหนดให้

๑. ภาษาที่ใช้

.....

.....

.....

๒. ตัวละครที่ปรากฏ ได้แก่ใครบ้าง

.....

.....

.....

๓. ตัวละครในเรื่องมีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

๔. สิ่งแวดล้อมหรือสถานที่ ที่เกิดเหตุการณ์เรื่องราวของเรื่อง เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๕. ข้อความในเรื่องที่บอกถึงองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านได้ชัดเจน ได้แก่ข้อความใดบ้าง
องค์ประกอบดังกล่าว คืออะไร

.....

.....

.....

คำชี้แจง ๒ ให้นักเรียนวิเคราะห์หาคำตอบของคำถามต่อไปนี้ และบันทึกลงในช่องว่างที่กำหนดให้

๑. ปัญหาของเรื่อง

.....

.....

.....

๒. สาเหตุของปัญหา

.....

.....

.....

๓. เหตุการณ์ของเรื่องที่ทำให้ความบันเทิงแก่ผู้อ่าน

.....

.....

.....

๔. คติธรรมแอบแฝง

.....

.....

.....

๕. ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง

.....

.....

.....

กิจกรรม ๒

นิทานพื้นบ้าน เรื่อง สองพี่น้อง

ที่มา : <https://i.ytimg.com/>

ที่จังหวัดสุพรรณบุรีมีคลองอยู่คลองหนึ่ง เรียกว่า “คลองสองพี่น้อง” ปัจจุบันอยู่ในท้องที่อำเภอสองพี่น้อง เรื่องนี้มีนิทานเล่ากันมาแต่โบราณว่า สมัยหนึ่ง มีชายสองคนพี่น้องอาศัยอยู่ที่คลองนี้ ทั้งสองมีอาชีพทำไร่ทำสวน ฐานะค่อนข้างมีอันจะกิน และรูปร่างหน้าตาก็หล่อเหลาเอการ เป็นที่หมายปองของสาวในบ้านเดียวกัน แต่ชายหนุ่มทั้งสองหาสนใจไม่ ต่อมาไม่นานทั้งสองได้ข่าวว่ามีสาวงามสองคนอยู่ในตำบลท้องที่อำเภอบางปลาม้า หญิงทั้งสองนี้สาวงามมาก ชายทั้งสองพี่น้องจึงคิดต้องการนางมาเป็นคู่ครองทั้งสองคน ต่อมาสองพี่น้องได้จัดเถ้าแก่ไปสู่ขอ พ่อแม่ฝ่ายหญิงเมื่อได้ฟังคุณสมบัติของฝ่ายชายก็ไม่รังเกียจ และเห็นว่าลูกสาวของตนอายุสมควรที่จะมีคู่ครองได้แล้วจึงตอบตกลง “เมื่อมาสู่ขอลูกสาวของฉันไปตกไปแต่งทั้งที ก็ขอให้สมกับหน้าตา ฐานะหน่อยหนึ่งจะได้ไหม” พ่อของฝ่ายหญิงกล่าวกับเถ้าแก่ ฝ่ายหญิงต้องการให้จัดขบวนขันหมากลงเรือสำเภาให้ใหญ่โต จะได้เป็นที่เชิดหน้าชูตาของชาวบ้านแถวนี้

ครั้นถึงวันกำหนดนัด ฝ่ายชายก็จัดเครื่องขันหมากและเครื่องใช้ในการแต่งงานลงเรือสำเภา มีมโหรีปี่พาทย์ครบครัน เมื่อได้ฤกษ์ขบวนขันหมากพร้อมทั้งเจ้าบ่าวทั้งสอง ก็เริ่มเคลื่อนที่จากคลองสองพี่น้องออกไปทางแม่น้ำสุพรรณขึ้นไปทางเหนือมุ่งหน้าไปบ้านเจ้าสาว

ขณะที่เรือแล่นไป นักดนตรีก็เล่นดนตรีดังไปตลอดทาง จนถึงตำบลหนึ่ง เมื่อนักดนตรีเปลี่ยนเพลงมาเล่นซอ ชาวบ้านจึงเรียกที่แห่งนั้นว่า “บางซอ” เพราะนักดนตรีไปเล่นซอที่นั่น เมื่อแล่นไปอีกไม่นานเสียงดนตรีก็ยิ่งดังกริกรีน สนุกสนาน ผู้คนในเรือก็ร้องรำกันไม่ได้หยุดที่แห่งนี้จึงเรียกว่า “บ้านสีสนุก”

เมื่อเรือขบวนขันหมากเลยบ้านสีสนุกไปได้ไม่นาน ก็เกิดเหตุการณ์อย่างไม่คาดคิดขึ้น คือ เรือสำเภาก็บรรทุกทั้งคนทั้งเครื่องใช้ไม้สอยสำหรับงานแต่งงานได้เกิดอุบัติเหตุอัปปางล่มลง คนที่มากับขบวนขันหมาก และสิ่งของเครื่องใช้จมหายไปในน้ำหมด ดังนั้น ตรงที่เรือสำเภาล่มนั้นปัจจุบันจึงเรียกว่า “สำเภาทลาย” ส่วนเจ้าบ่าวสองพี่น้องจมน้ำตายทั้งคู่ ฝ่ายเจ้าสาวทั้งสองสมกับเป็นเจ้าสาวรอขบวนขันหมากด้วยใจระทึก ต่างคนก็คิดถึงเจ้าบ่าวของตนเองว่าหน้าตาหล่อเหลาแค่ไหน แต่เมื่อมีคนมาส่งข่าวว่าขบวนเรือขันหมากของสองพี่น้องล่มลงกลางแม่น้ำเสียแล้ว และเจ้าบ่าวของเธอก็จมน้ำตายด้วย หญิงทั้งสองเสียใจมาก เธอจึงให้คร่ำครวญอย่างน่าเวทนา ต่อมาชาวบ้านจึงเรียกบ้านที่หญิงทั้งสองอยู่ว่า “บ้านแม่หม้าย” ซึ่งปัจจุบันขึ้นอยู่กับอำเภอบางปลาหมึก จังหวัดสุพรรณบุรี

ที่มา: <http://xn--o3cdbaaf0a2nen1byqc.whitemedia.org>

คำชี้แจง ๑ จากการสำรวจนิทานพื้นบ้าน เรื่อง สองพี่น้อง ให้นักเรียนอธิบายคำตอบต่อไปนี้ และบันทึกลงในช่องว่างที่กำหนดให้

๑. ภาษาที่ใช้

.....

.....

.....

๒. ตัวละครที่ปรากฏ ได้แก่ใครบ้าง

.....

.....

.....

๓. ตัวละครในเรื่องมีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

๔. สิ่งแวดล้อมหรือสถานที่ ที่เกิดเหตุการณ์เรื่องราวของเรื่อง เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๕. ข้อความในเรื่องที่บอกถึงองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านได้ชัดเจน ได้แก่ข้อความใดบ้าง
องค์ประกอบดังกล่าว คืออะไร

.....

.....

.....

คำชี้แจง ๒ ให้นักเรียนวิเคราะห์หาคำตอบของคำถามต่อไปนี้ และบันทึกลงในช่องว่างที่กำหนดให้

๑. ปัญหาของเรื่อง

.....

.....

.....

๒. สาเหตุของปัญหา

.....

.....

.....

๓. มรดกทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในเรื่อง

.....

.....

.....

๔. คติธรรมแอบแฝง

.....

.....

.....

๕. ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง

.....

.....

.....

กิจกรรม ๓

นิทานพื้นบ้าน เรื่อง เมืองลับแล

ที่มา : <http://pantip.com/topic/30908265>

เรื่องนี้เกิดขึ้นที่จังหวัดเพชรบุรี ซึ่งมีคนพบกองเกลืออยู่ตรงโน้นบ้างตรงนี้บ้าง หลายคนเข้าใจว่าเป็นของคนเมืองลับแล ซึ่งเป็นเมืองในตำนานที่จะพบได้โดยบังเอิญเท่านั้นและคนของเมืองนี้ก็สามารถหายตัวได้เมื่อใดก็ได้ถ้าต้องการ

ในเวลานั้นมีชายคนหนึ่งผู้ซึ่งบังเอิญปีนขึ้นไปบนต้นตาลเพื่อชมวิวบริเวณนั้น เมื่อมองลงมาจากยอดตาล เขาเห็นคนกลุ่มหนึ่งกำลังหาของออกมาจากถ้ำและเดินออกไปสักครูหนึ่งก็เอาสิ่งของนั้นซ่อนไว้ใกล้ๆ นั้นแล้วก็พากันหายตัวไปและก็เป็นอยู่อย่างนี้ทุกวัน เขาประหลาดใจมากที่ได้เห็นอาการแปลกๆ ของคนเหล่านี้

วันหนึ่งด้วยความอยากรู้อยากเห็นเขาจึงแอบอยู่ในพุ่มไม้และเฝ้าดูการเคลื่อนไหวที่ถ้ำนั้น และได้พบคนกลุ่มนั้นออกมาจากถ้ำอีก พวกเขาเดินไปสักพักหนึ่ง ก็ซ่อนของบางอย่างไว้แล้วก็พากันหายตัวไป ชายคนนั้นจึงเดินไปดูจุดที่คนเหล่านั้นซ่อนสิ่งของไว้ แต่ก็ำจันที่เขาพบแต่เพียงใบไม้ ดังนั้นเขาจึงหยิบขึ้นมาใบหนึ่งแล้วโยนทิ้งไปได้ต้นตาลนั้นแล้วก็นั่งเฝ้าดูอยู่แถวนั้น

ต่อมาเขาก็เห็นคนเหล่านั้นกลับมา พวกเขาหาอะไรอยู่แถวนั้นแล้วก็หายตัวไป คงเหลือแต่หญิงสาวคนหนึ่งร้องไห้อยู่ เขาจึงเข้าไปถาม นางจึงบอกกับเขาว่านางหาใบไม้ที่ซ่อนไว้ไม่พบ ชายคนนั้นจึงเดินไปหยิบใบไม้มาส่งให้นาง หลังจากได้ใบไม้คืนมานางดีใจมากและบอกเขาว่านางเป็นใครมาจากไหน และถ้าไม่มีใบไม้นี้นางก็จะกลับบ้านไม่ได้ เมื่อได้เห็นความงามของหญิงสาว เขาก็ตกหลุมรักนางถึงแม้ว่าเขาจะมีภรรยาอยู่ที่บ้านแล้วก็ตาม ดังนั้นเขาจึงออกปากชวนนางไปเที่ยวบ้านแต่ว่าหญิงสาวปฏิเสธ แต่ถึงอย่างไรนางก็รู้สึกเป็นหนี้บุญคุณชายคนนั้นที่นำใบไม้มาคืนให้นาง ดังนั้นนางจึงชวนเขา

ไปเที่ยวบ้านที่เมืองลับแลแทน ชายคนนั้นตอบรับคำเชิญโดยไม่รีรอ ในที่สุดทั้งสองก็เกิดชอบพอกัน และแต่งงานกัน ทั้งคู่ใช้ชีวิตร่วมกันจนกระทั่งมีลูกด้วยกัน

วันหนึ่งในขณะที่ภรรยาของเขาไม่อยู่บ้าน ลูกของเขาเกิดร้องหาแม่ขึ้นมา เขาไม่รู้จะปลอบลูกอย่างไรให้หยุดร้องให้ได้ จึงหลอกลูกว่าแม่ของเขากลับมาบ้านแล้ว เด็กจึงหยุดร้องให้แต่ก็เกิดร้องให้ขึ้นมาอีกเมื่อไม่เห็นแม่ของตนตามที่บิดาบอก เสียงร้องรบกวนผู้เป็นแม่ยาย นางจึงถามว่าเกิดอะไรขึ้นกับเด็ก เขาจึงบอกผู้เป็นแม่ยายว่าเขาโกหกลูกว่าผู้เป็นแม่ของเขากลับมาแล้ว

พอได้ยินเท่านั้น แม่ยายของเขาโกรธมากเพราะคนเมืองลับแลห้ามไม่ให้พูดปด เมื่อลูกสาวของนางกลับมา นางจึงฟ้องลูกว่าเกิดอะไรขึ้นและบอกให้ไล่ลูกเขยไปเสีย

ด้วยความไม่พอใจในเรื่องเล็กน้อยเท่านี้ เขาจึงเตรียมตัวออกจากบ้าน ภรรยาของเขาเสียใจมาก แต่ก็ไม่รู้จะทำอะไรดี ก่อนที่สามีจะออกจากบ้านนางก็ส่งห่อรากขมิ้นให้ผู้เป็นสามีห่อหนึ่งในขณะที่เขาถือห่อขมิ้นเดินมาเรื่อยๆ เขาก็รู้สึกห่อขมิ้นนั้นหนักขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นเขาจึงทิ้งห่อขมิ้นไปกองถ่อมาเพียงขมิ้นแฉ่งเดียวเท่านั้น

เมื่อมาถึงบ้านเขาก็โยนแฉ่งขมิ้นนั้นไปบนพื้นหน้าบ้าน ภรรยาของเขาดีใจมากเมื่อได้พบสามี หลังจากที่เขาหายไป ๒ - ๓ ปี เมื่อมองไปที่พื้นนางก็เห็นรากขมิ้นแฉ่งหนึ่ง นางจึงหยิบขึ้นมาชดและก็พบว่ามันเป็นทองคำบริสุทธิ์ นางจึงถามผู้เป็นสามีว่าได้มาอย่างไร แต่ผู้เป็นสามีก็ยืนยันว่ามันเป็นรากขมิ้นเท่านั้นที่เขาได้มา หลังจากดูใกล้ๆ ก็พบว่ามันเป็นทองคำบริสุทธิ์ดังที่ภรรยาของตนพูด ดังนั้นเขาจึงเล่าเรื่องทั้งหมดให้ผู้เป็นภรรยาฟัง

ว่าแล้วเขาก็รีบไปยังที่ที่เขาโยนห่อขมิ้นทั้งหมดทิ้ง แต่ก็น่าแปลกใจที่เขาไม่พบอะไรเลยถึงกระนั้นเขาก็รู้สึกซาบซึ้งในน้ำใจของภรรยาชาวเมืองลับแล นางดีต่อเขามากแต่เขาไม่มีบุญที่จะได้อยู่กับนางหรือได้เป็นเศรษฐีจากการขายรากขมิ้นทองคำ เขาจึงกลับบ้านและใช้ชีวิตอยู่กับภรรยาเก่าอย่างมีความสุข แต่เขาก็ยังคงไม่ลืมเหตุการณ์ที่จะต้องจดจำไปตลอดชีวิต

คำชี้แจง ๑ จากการสำรวจนิทานพื้นบ้าน เรื่อง เมืองลับแล ให้นักเรียนอธิบายคำถามต่อไปนี้ และบันทึกลงในช่องว่างที่กำหนดให้

๑. ภาษาที่ใช้

.....

.....

.....

๒. ตัวละครที่ปรากฏ ได้แก่ใครบ้าง

.....

.....

.....

๓. ตัวละครในเรื่องมีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง

.....

.....

.....

๔. สิ่งแวดล้อมหรือสถานที่ ที่เกิดเหตุการณ์เรื่องราวของเรื่อง เป็นอย่างไร

.....

.....

.....

๕. ข้อความในเรื่องที่บอกถึงองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านได้ชัดเจน ได้แก่ข้อความใดบ้าง
องค์ประกอบดังกล่าว คืออะไร

.....

.....

.....

คำชี้แจง ๒ ให้นักเรียนวิเคราะห์หาคำตอบของคำถามต่อไปนี้ และบันทึกลงในช่องว่างที่กำหนดให้

๑. ปัญหาของเรื่อง

.....

.....

.....

๒. สาเหตุของปัญหา

.....

.....

.....

๓. ภูมิปัญญาชาวบ้านที่ปรากฏในเรื่อง

.....

.....

.....

๔. คติธรรมแอบแฝง

.....

.....

.....

๕. ข้อคิดที่ได้จากเรื่อง

.....

.....

.....

ขั้นตอนที่ ๓

อธิบาย

บัตรคำสั่ง

นักเรียนจะทำใบกิจกรรม ดังนี้

๑. ใบกิจกรรมที่ ๓.๑ เป็นกิจกรรมสรุปความคิดรวบยอด ของนิทานพื้นบ้าน ที่
ได้มาจากการสำรวจ วิเคราะห์ และรวบรวม เป็นกิจกรรมกลุ่ม (๑๐ คะแนน)

ผลจากการสำรวจของกลุ่มพบว่า...

ใบกิจกรรมที่ ๓.๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันอธิบายผล จากการทำกิจกรรมสำรวจ และวิเคราะห์เหตุการณ์ของสื่อหรือชุดกิจกรรม รวบรวมสิ่งที่ได้ วิเคราะห์และหาข้อสรุป

องค์ประกอบที่สำรวจ	เกาะหนูเกาะแมว
การใช้ภาษา	
มรดกทางวัฒนธรรม	
สอดแทรกภูมิปัญญาชาวบ้าน	
สอดแทรกคติธรรม	
ความบันเทิงที่ได้รับ	

องค์ประกอบที่สำรวจ	สองพี่น้อง
การใช้ภาษา	
มรดกทางวัฒนธรรม	
สวดแทรกภูมิปัญญา ชาวบ้าน	
สวดแทรกคติธรรม	
ความบันเทิงที่ได้รับ	

องค์ประกอบที่สำรวจ	เมืองลับแล
การใช้ภาษา	
มรดกทางวัฒนธรรม	
สวดแทรกภูมิปัญญา ชาวบ้าน	
สวดแทรกคติธรรม	
ความบันเทิงที่ได้รับ	

จากการสำรวจนิทานพื้นบ้านทั้ง ๓ เรื่อง สรุปความหมายของนิทานพื้นบ้าน ได้ว่า

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ยินดีด้วยนะคะ
กับข้อสรุปของหนู
ตั้งใจทำกิจกรรมต่อไปนะคะ

ขั้นตอนที่ ๔

ขยายความรู้

บัตรคำสั่ง

นักเรียนจะทำใบกิจกรรม ดังนี้

๑. ใบกิจกรรมที่ ๔.๑ เป็นกิจกรรมเชื่อมโยงความรู้ที่ได้มาจากการสำรวจและวิเคราะห์ กับความรู้พื้นฐาน และตรวจสอบความถูกต้องของความคิดรวบยอดของนักเรียน ปฏิบัติเป็นกลุ่ม (๑๐ คะแนน)
๒. ใบกิจกรรมที่ ๔.๒ เป็นกิจกรรมแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทย ปฏิบัติเป็นกลุ่ม (๑๐ คะแนน)

ใบกิจกรรมที่ ๔.๑

คำชี้แจง ให้นักเรียนศึกษาใบความรู้ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน ตอบคำถามด้วยการอธิบายมาพอเข้าใจ

ใบความรู้ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

ความหมายของนิทานพื้นบ้าน

นิทานพื้นบ้าน หมายถึง เรื่องเล่าสืบทอดกันมา เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ผูกเรื่องขึ้นโดยภูมิปัญญาชาวบ้าน ส่วนใหญ่ถ่ายทอดด้วยวิธีมุขปาฐะ แต่ก็มีอยู่ส่วนมากที่บันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรไว้ และนอกจากนี้ยังอธิบายว่านิทานเป็นเรื่องเล่าทั่วไป มิได้ตั้งใจแสดงประวัติความเป็นมา จุดใหญ่เล่าเพื่อความสนุกสนาน บางครั้งก็จะแทรกคติเพื่อสอนใจไปด้วย นิทานมิใช่เรื่องเฉพาะเด็ก นิทานสำหรับผู้ใหญ่ก็มีจำนวนมาก และเหมาะสำหรับผู้ใหญ่เท่านั้น

นอกจากนี้ กุหลาบ มลลิกะมาส ได้กล่าวถึง นิทานที่เป็นคติชาวบ้าน หรือ นิทานพื้นบ้าน ไว้ว่าเป็นนิทานวรรณกรรมมุขปาฐะที่เล่าสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน เพื่อความสนุกสนานเบิกบานใจ ผ่อนคลายความตึงเครียด เพื่อเสริมศรัทธาในศาสนา เทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ เป็นคติเตือนใจ ช่วยอบรมบ่มนิสัย ช่วยให้เข้าใจสิ่งแวดล้อมและปรากฏการณ์ธรรมชาติ เนื้อเรื่องของนิทานเป็นเรื่องนานาชนิด อาจเป็นเรื่องเกี่ยวกับการผจญภัย ความรัก ความโกรธเกลียด ริษยา อาฆาต ตลกขบขัน หรือเรื่องแปลกประหลาดพิศมัยพิศมัย ตัวยุคในเรื่องก็มีลักษณะต่างๆ กัน อาจเป็นคน สัตว์ เจ้าหญิง เจ้าชาย อนุชย์ แม่เมด นางฟ้า แต่ให้มีความรู้สึกนึกคิด พฤติกรรมต่างๆ เหมือนคนทั่วไปหรืออาจจะเหมือนที่เราอยากให้เป็น เมื่อนิทานตกไปอยู่ในท้องถิ่นใดก็มักมีการปรับเนื้อเรื่องให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมของดินนั้น นิทานในแต่ละท้องถิ่นจึงมีเนื้อเรื่องส่วนใหญ่คล้ายคลึงกัน คือ สภาพความเป็นมนุษย์ อารมณ์ความรู้สึก รัก เกลียด ความโกรธ ฉลาด ขบขัน อาฆาตแค้น หรือทุกข์ สุข ส่วนรายละเอียดจะแตกต่างกันไปตามสภาพแวดล้อมและอิทธิพลของวัฒนธรรมความเชื่อของแต่ละท้องถิ่น

๑. นิทานพื้นบ้าน หมายถึงอะไร

.....

.....

๒. นิทานพื้นบ้าน ช่วยให้ผู้ฟังรู้สึกผ่อนคลายความเครียดได้อย่างไร

.....

.....

๓. นิทานพื้นบ้าน ส่งเสริมให้คนมีความศรัทธาในศาสนาได้อย่างไร

.....

.....

๔. สิ่งที่สอดแทรกไว้ในนิทานพื้นบ้าน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตให้มีคุณธรรมความดีของผู้ฟัง โดยเฉพาะเด็กเยาวชน สิ่งนั้นเรียกว่าอะไร

.....

.....

๕. สิ่งที่เป็นข้อปฏิบัติที่สืบทอดมาถึงลูกหลานและให้ปฏิบัติสืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบันและอนาคต ข้างหน้า เรียกว่าอะไร

.....

.....

ใบกิจกรรมที่ ๔.๒

คำชี้แจง ให้นักเรียนแต่ละกลุ่ม เขียนแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทย

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทย

ขั้นตอนที่ ๕ ประเมินผล

บัตรคำสั่ง

นักเรียนจะทำใบกิจกรรม ดังนี้

๑. ใบกิจกรรมที่ ๕.๑ เป็นกิจกรรมที่นักเรียนร่วมกันสรุปความรู้ที่ได้รับ จากการทำชุดกิจกรรมคิดวิเคราะห์ แบบสืบเสาะหาความรู้ ชุดที่ ๑ นิทานพื้นบ้าน ในรูปแบบของผังมโนทัศน์ ปฏิบัติเป็นกลุ่ม (๑๐ คะแนน)

ใบกิจกรรมที่ ๕.๑

คำชี้แจง จากการทำชุดกิจกรรมคิดวิเคราะห์ แบบสืบเสาะหาความรู้ ชุดที่ ๑ นิทานพื้นบ้าน นักเรียนได้เรียนรู้อะไรบ้าง ให้นักเรียนสรุปเป็นผังมโนทัศน์

ผังมโนทัศน์สรุปความรู้ นิทานพื้นบ้าน

แบบทดสอบหลังเรียน
ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านนิทานพื้นบ้านที่กำหนดให้ทั้ง ๓ เรื่อง ทำข้อสอบปรนัยเลือกตอบ ทั้งหมด ๑๐ ข้อ ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว และทำเครื่องหมาย (X) ลงในกระดาษคำตอบ เวลา ๔๐ นาที

๑. นิทานพื้นบ้าน มีความหมายตรงตามข้อใด
 - ก. เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ผูกเรื่องด้วยภูมิปัญญา จุดประสงค์เพื่อความสนุกสนาน และมีคติสอนใจ
 - ข. เรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ผูกเรื่องด้วยภูมิปัญญา จุดประสงค์เพื่อให้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์
 - ค. เรื่องราวที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ผูกเรื่องด้วยภูมิปัญญา จุดประสงค์เพื่อความสนุกสนาน และมีคติสอนใจ
 - ง. เรื่องราวที่บันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ผูกเรื่องด้วยภูมิปัญญา จุดประสงค์เพื่อให้เป็นหลักฐานทางประวัติศาสตร์
๒. ข้อใดเป็นองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้าน
 - ก. ประกอบด้วยตัวละครที่สูงศักดิ์
 - ข. ประกอบด้วยความคิด ความเชื่อ ของชาวบ้าน
 - ค. ประกอบด้วยเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์
 - ง. ประกอบด้วยโครงสร้างของเรื่องที่ผูกขึ้นใหม่ตามยุคตามสมัย
๓. ข้อคิดที่ได้จากนิทานพื้นบ้าน เรื่อง เมืองลับแล ข้อใดถูกต้องที่สุด
 - ก. บุญมี แต่กรรมบัง
 - ข. หนักไม่เอา เบาไม่สู้
 - ค. ความอยากรู้อยากเห็น เป็นต้นเหตุแห่งปัญหาทั้งปวง
 - ง. การพูดปดดูหมิ่นเล็กน้อยสำหรับความรู้สึกของตนเอง แต่ยิ่งใหญ่สำหรับความรู้สึกของผู้อื่น

๔. ข้อคิดที่ได้จากนิทานพื้นบ้าน เรื่อง เกาะหนูเกาะแมว ตรงกับสำนวนในข้อใด
- โลกมากมักกลาหาย
 - ความจริงเป็นสิ่งไม่ตาย
 - เสียน้อยเสียยาก เสียมากเสียง่าย
 - คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล
๕. ข้อคิดที่ได้จากนิทานพื้นบ้าน เรื่อง สองพี่น้อง ตรงกับสำนวนในข้อใด
- ได้น้ำได้เนื้อ
 - ได้ไหมลืมห่าง
 - อยากได้น้ำได้ตา
 - ได้น้ำอย่าลืมห่าง
๖. นิสัยของชายหนุ่มในนิทานพื้นบ้าน เรื่อง เมืองลับแล ข้อใดทำให้เกิดปัญหาในท้องเรื่องมากที่สุด
- ความโลภ
 - ความโกรธ
 - ความซื่อสัตย์
 - ความอยากรู้อยากเห็น
๗. ความเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ในนิทานพื้นบ้าน เรื่อง สองพี่น้อง ข้อใดโดดเด่นที่สุด
- การเลือกคู่ครอง
 - พิธีแต่งงานของคู่บ่าวสาว
 - การประกอบอาชีพของชาวบ้าน
 - พิธีการจัดขบวนขันหมากสู่ขอฝ่ายหญิง
๘. ข้อใดเป็นวิธีการนำ ภูมิปัญญาชาวบ้าน เข้ามามีส่วนเพื่อส่งเสริมให้ลูกหลานหันมาอนุรักษ์ พัฒนา สถานที่และสิ่งแวดล้อม
- การเล่าประวัติความเป็นมาของนิทานพื้นบ้าน
 - การผูกเหตุการณ์ของเรื่อง เข้ากับสถานที่และสิ่งแวดล้อม
 - การนำชื่อสถานที่และสิ่งแวดล้อมต่างๆ มาอ้างอิงในนิทานพื้นบ้าน
 - การใช้ชื่อสถานที่ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มาอ้างอิงในนิทานพื้นบ้าน

๕. ในนิทานพื้นบ้านทั้งสามเรื่อง เหตุการณ์ใดที่แสดงถึงการนำภูมิปัญญาชาวบ้าน เชื่อมโยงกับ เหตุการณ์ของนิทานพื้นบ้าน

- ก. สันข แมว และหนู ประกอบคุณหาวิธีการหนีจากเรือสำเภาของพ่อค้า
- ข. พ่อของฝ่ายหญิงต้องการแสดงฐานะของตนเอง ด้วยการให้ฝ่ายชายจัดขบวนแห่ขันหมากที่ยิ่งใหญ่
- ค. ชายหนุ่มเห็นเหตุการณ์ประหลาดที่เกิดขึ้น คือ กลุ่มคนกลุ่มหนึ่งกำลังทำบางสิ่งบางอย่างในป่า แล้วหายตัวไป และเป็นอย่างนี้ทุกวันในช่วงที่เขาเฝ้าสังเกต
- ง. ผู้คนในขบวนแห่ขันหมากของเจ้าบ่าวในเรือสำเภา ร้องรำทำเพลงกันไม่หยุดเพราะเสียงดนตรีดังขึ้นเรื่อยๆ จึงเรียกบริเวณที่เกิดเหตุการณ์นี้ว่า บ้านสี่สนุก

๑๐. ความรู้ที่นักเรียนได้รับ จากการวิเคราะห์เรื่องราวต่างๆ ของนิทานพื้นบ้านทั้งสามเรื่อง ข้อใด ถูกต้องที่สุด

- ก. ข้อเท็จจริงต่างๆ ที่เกิดขึ้นของนิทานพื้นบ้าน
- ข. ประวัติความเป็นมาของสถานที่สำคัญๆ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ค. นิทานพื้นบ้านสัมพันธ์ในด้านต่างๆ กับวิถีไทย ได้แก่ ค่านิยม ความเชื่อ การปฏิบัติตามทำนองคลองธรรม ความรักถิ่นเกิด และสร้างสามัคคีในท้องถิ่นของตนเอง
- ง. นิทานพื้นบ้านประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การใช้ภาษารอยแก้ว เป็นเรื่องที่เล่าสู่กันมา มีคติธรรมแอบแฝง มีภูมิปัญญาชาวบ้าน และเป็นมรดกทางวัฒนธรรม

กระดาษคำตอบ

แบบทดสอบหลังเรียน ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

ชื่อ – สกุล ชั้น เลขที่

ข้อที่	ก	ข	ค	ง
๑				
๒				
๓				
๔				
๕				
๖				
๗				
๘				
๙				
๑๐				

คะแนนเต็ม ๑๐ คะแนน

คะแนนที่ได้ คะแนน

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน

ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน

๑	ก	๖	ง
๒	ข	๗	ง
๓	ง	๘	ข
๔	ค	๙	ง
๕	ก	๑๐	ค

เกณฑ์การประเมินผล

คะแนนเต็ม ๑๐ คะแนนเต็ม			
ทำได้	๘-๑๐	ระดับคุณภาพ	ดี
ทำได้	๕-๗	ระดับคุณภาพ	พอใช้
ทำได้	๐-๔	ระดับคุณภาพ	ปรับปรุง

บัตรเฉลย

ใบกิจกรรมที่ ๓.๑

องค์ประกอบที่สำรวจ	เกาะหนูเกาะแมว
การใช้ภาษา	เป็นนิทานพื้นบ้านที่เขียนด้วยร้อยแก้ว ด้วยภาษาที่เรียบง่าย เข้าใจง่าย และไม่มีศัพท์ยากที่จะต้องแปล ใช้ภาษาพูดแสดงความเป็นกันเอง เช่น คำว่า หมา เป็นต้น
มรดกทางวัฒนธรรม	วัฒนธรรมในการประกอบอาชีพของคนไทย ที่กล่าวถึงในนิทานพื้นบ้าน เรื่องนี้ มีการค้าขายทางทะเล โดยใช้เรือสำเภาเป็นพาหนะ และมีพ่อค้าชาวต่างชาติมาทำการค้าขายด้วย
สอดแทรกภูมิปัญญาชาวบ้าน	แสดงถึงภูมิปัญญาในการอนุรักษ์เกาะหนูและเกาะแมว ในจังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นสมบัติของชาติอย่างหนึ่ง โดยการเชื่อมโยงเกาะทั้งสองเข้ากับเหตุการณ์ของนิทานพื้นบ้านเรื่องนี้
สอดแทรกคติธรรม	ความโลภ เป็นคติธรรมที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ กล่าวถึงความโลภของแมวกับหนู ที่แย่งชิงดวงแก้ววิเศษ จนต้องสูญเสียชีวิตทั้งหมด
ความบันเทิงที่ได้รับ	เกิดการไล่ล่ากันระหว่างแมวกับหนู เพื่อแย่งชิงดวงแก้ววิเศษ ทำให้ผู้ฟังตื่นเต้นและจินตนาการตามไปด้วย

องค์ประกอบที่สำรวจ	สองพี่น้อง
การใช้ภาษา	ใช้ภาษาร้อยแก้ว ใช้คำที่เข้าใจง่าย มีภาษาพูดบ้างบางคำ ไม่มีศัพท์ยากที่ต้องแปล
มรดกทางวัฒนธรรม	แสดงให้เห็นพิธีการสู่ขอเจ้าสาว ที่มีเจ้าแม่สู่ขอ และจัดขบวนแห่ขันหมากไปบ้านเจ้าสาว ซึ่งเป็นวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาช้านาน
สอดแทรกภูมิปัญญาชาวบ้าน	แสดงถึงภูมิปัญญาในการอนุรักษ์สถานที่สำคัญๆ ในจังหวัดสุพรรณบุรี โดยการเชื่อมโยงสถานที่สำคัญเข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามท้องเรื่อง เช่น บางซอ และบ้านสีสนุก เป็นต้น
สอดแทรกคติธรรม	ความอยากที่จะได้หน้าได้ตาในสังคมของตัวละครในเรื่อง คือ พ่อของฝ่ายหญิง ให้ฝ่ายชายจัดขบวนแห่ขันหมากอย่างยิ่งใหญ่ เพื่อจะได้สมฐานะ ทำให้เกิดโศกนาฏกรรมในที่สุด
ความบันเทิงที่ได้รับ	ระหว่างการเคลื่อนขบวนขันหมากไปยังบ้านฝ่ายหญิง ในเรือสำเภามีการเล่นดนตรี ตัวละครต่างๆ สนุกสนานครื้นเครง ทำให้ผู้ฟังรู้สึกสนุกสนานไปด้วย

องค์ประกอบที่สำรวจ	เมืองลับแล
การใช้ภาษา	ใช้ภาษาร้อยแก้ว ใช้คำที่เข้าใจง่าย แต่ไม่ปรากฏคำที่เป็นภาษาพูด และไม่คำศัพท์ยากที่จะต้องแปล
มรดกทางวัฒนธรรม	วัฒนธรรมในการประกอบอาชีพ ที่กล่าวถึงในนิทานพื้นบ้านเรื่องนี้ คือ อาชีพปลูกต้นตาล โคนด และทำน้ำตาลจากตาล โคนด
สอดแทรกภูมิปัญญาชาวบ้าน	แสดงถึงภูมิปัญญาในการอนุรักษ์สถานที่สำคัญๆ คือ ถ้ำเมืองลับแล ในจังหวัดเพชรบุรี โดยการเชื่อมโยงเข้ากับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามท้องเรื่อง
สอดแทรกคติธรรม	ไม่ควรพุดปด การพุดปดผิดกฎประเพณีของเมืองลับแล และการพุดปดในทางพุทธศาสนาถือว่า ผิดศีลข้อที่ ๔
ความบันเทิงที่ได้รับ	ความลึกลับของถ้ำเมืองลับแล เหตุการณ์ประหลาดต่างๆ ที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้ฟังตื่นเต้นและสนใจที่จะฟัง สามารถเบี่ยงเบนความตึงเครียดได้ในชั่วขณะหนึ่ง

จากการสำรวจนิทานพื้นบ้านทั้ง ๓ เรื่อง สรุปความหมายของนิทานพื้นบ้าน ได้ว่า

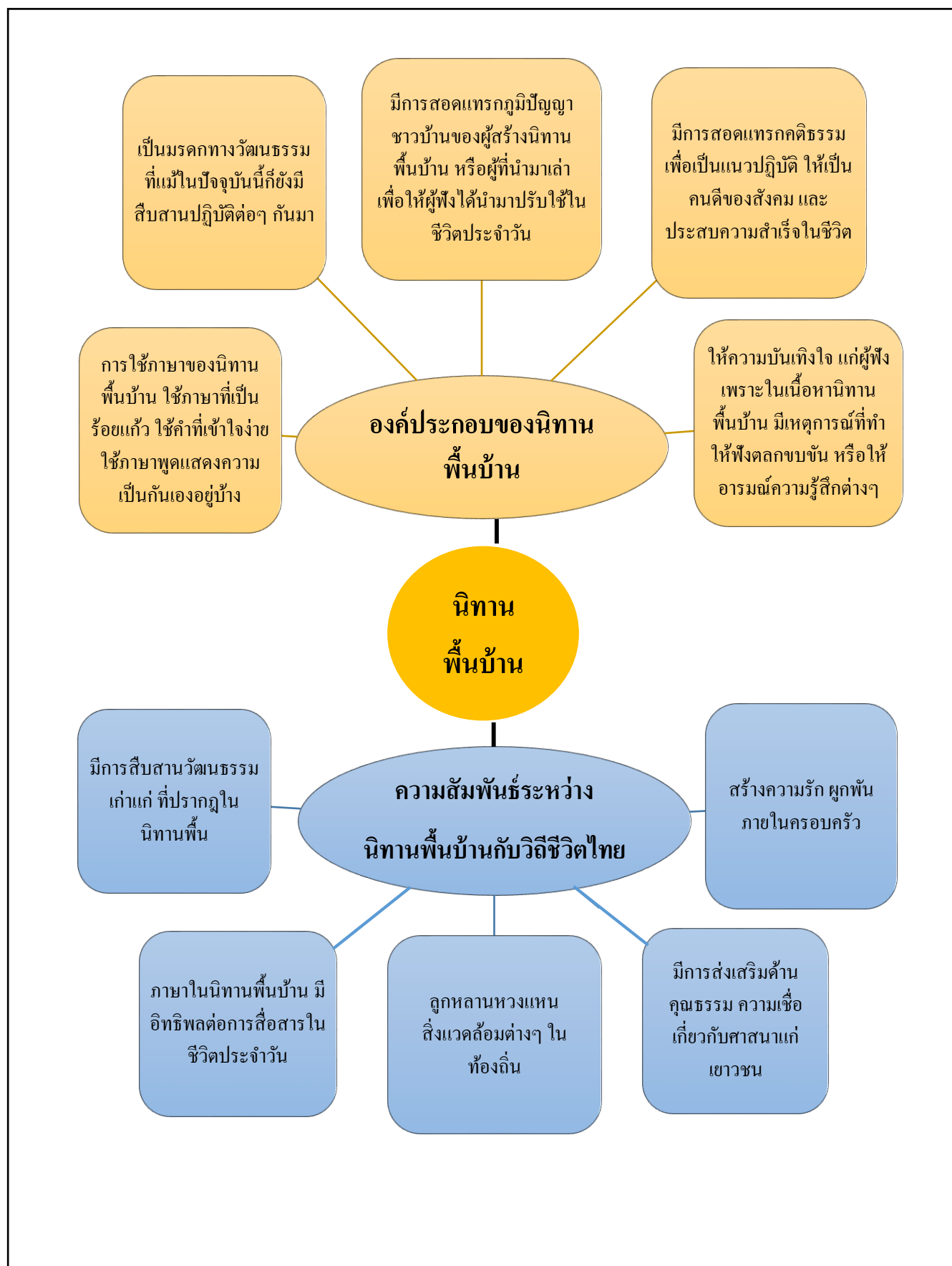
นิทานพื้นบ้าน จึงหมายความว่า เป็นเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมา เป็นมรดกทางวัฒนธรรม สอดแทรกภูมิปัญญาชาวบ้าน สอดแทรกคติธรรม และให้ความบันเทิงใจแก่ผู้ฟัง คลายความตึงเครียด ถ่ายทอดวัฒนธรรมให้ลูกหลานได้สืบทอด มีภูมิปัญญาชาวบ้านสะท้อนให้เห็นความสามารถในด้านต่างๆ ของบรรพบุรุษไทย โดยเฉพาะให้ลูกหลานได้อนุรักษ์สิ่งทรงคุณค่าทางมรดกไว้

ใบกิจกรรมที่ ๔.๒

แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทย

ใบกิจกรรมที่ ๕.๑
ผังโน้ตสรุปความรู้ นิทานพื้นบ้าน

เกณฑ์การให้คะแนน

ใบกิจกรรมที่ ๓.๑ สรุปความคิดรวบยอด นิทานพื้นบ้านทั้ง ๓ เรื่อง

เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				
๑ - ๓	๔ - ๕	๖ - ๗	๘ - ๙	๑๐
๑. เข้าใจ ๑ - ๒ องค์ประกอบ ใน ๕ องค์ประกอบของ นิทานพื้นบ้าน	๑. เข้าใจ ๒ - ๓ องค์ประกอบ ใน ๕ องค์ประกอบของ นิทานพื้นบ้าน ๒. สามารถ วิเคราะห์หา องค์ประกอบของ นิทานพื้นบ้าน ทั้ง ๓ เรื่อง ได้อย่างอย่าง น้อย ๒ - ๓ องค์ประกอบ	๑. เข้าใจ ๒ - ๓ องค์ประกอบ ใน ๕ องค์ประกอบของ นิทานพื้นบ้าน ๒. สามารถ วิเคราะห์หา องค์ประกอบของ นิทานพื้นบ้าน ทั้ง ๓ เรื่อง ได้อย่างน้อย ๒ - ๓ องค์ประกอบ ๓. สามารถสรุป ความหมายของ นิทานพื้นบ้านได้ อย่างถูกต้อง แต่ไม่ ครบถ้วน	๑. เข้าใจ ๓ - ๔ องค์ประกอบ ใน ๕ องค์ประกอบของ นิทานพื้นบ้าน ๒. สามารถ วิเคราะห์หา องค์ประกอบของ นิทานพื้นบ้าน ทั้ง ๓ เรื่อง ได้อย่างน้อย ๓ - ๔ องค์ประกอบ ๓. สามารถสรุป ความหมายของ นิทานพื้นบ้านได้ อย่างถูกต้อง แต่ไม่ ครบถ้วน	๑. เข้าใจ องค์ประกอบของ นิทานพื้นบ้านอย่าง ครบถ้วน ๒. สามารถ วิเคราะห์หา องค์ประกอบของ นิทานพื้นบ้าน ทั้ง ๓ เรื่อง ได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน ๓. สามารถสรุป ความหมายของ นิทานพื้นบ้านได้ อย่างถูกต้อง ครบถ้วน

ใบกิจกรรมที่ ๔.๒ แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทย

เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				
๑ – ๓	๔ – ๕	๖ – ๗	๘ – ๙	๑๐
๑. สามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทยได้ ๑ ใน ๕ ด้าน	๑. สามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทยได้ ๒ ใน ๕ ด้าน	๑. สามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทยได้ ๓ ใน ๕ ด้าน	๑. สามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทยได้ ๔ ใน ๕ ด้าน	๑. สามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบของนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทยได้ครบทั้ง ๕ ด้าน ได้แก่ ด้านภาษา ด้านมรดกทางวัฒนธรรม ด้านภูมิปัญญาชาวบ้าน ด้านคติธรรม และด้านความบันเทิง
๒. หรือสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบอื่นๆของนิทานพื้นบ้านนอกเหนือจากองค์ประกอบหลักเข้ากับวิถีชีวิตไทยได้	๒. หรือสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบอื่นๆของนิทานพื้นบ้านนอกเหนือจากองค์ประกอบหลักเข้ากับวิถีชีวิตไทยได้	๒. หรือสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบอื่นๆของนิทานพื้นบ้านนอกเหนือจากองค์ประกอบหลักเข้ากับวิถีชีวิตไทยได้	๒. หรือสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบอื่นๆของนิทานพื้นบ้านนอกเหนือจากองค์ประกอบหลักเข้ากับวิถีชีวิตไทยได้	๒. หรือสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบอื่นๆของนิทานพื้นบ้านนอกเหนือจากองค์ประกอบหลักเข้ากับวิถีชีวิตไทยได้

ใบกิจกรรมที่ ๕.๑ ผังมโนทัศน์สรุปความรู้ นิทานพื้นบ้าน

เกณฑ์การให้ระดับคะแนน				
๑ – ๓	๔ – ๕	๖ – ๗	๘ – ๙	๑๐
๑. สามารถสรุปความรู้ ที่ได้จากการสำรวจ คิควิเคราะห์ ชุดกิจกรรมฯ ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน ได้แก่ องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้าน ๑ ใน ๕ ด้าน และความสัมพันธ์ระหว่างนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทย ๑ ใน ๕ ด้าน ๒. หรือสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบอื่นๆ ของนิทานพื้นบ้าน นอกเหนือจากองค์ประกอบหลัก เข้ากับวิถีชีวิตไทยได้	๑. สามารถสรุปความรู้ ที่ได้จากการสำรวจ คิควิเคราะห์ ชุดกิจกรรมฯ ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน ได้แก่ องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้าน ๒ ใน ๕ ด้าน และความสัมพันธ์ระหว่างนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทย ๒ ใน ๕ ด้าน ๒. หรือสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบอื่นๆ ของนิทานพื้นบ้าน นอกเหนือจากองค์ประกอบหลัก เข้ากับวิถีชีวิตไทยได้	๑. สามารถสรุปความรู้ ที่ได้จากการสำรวจ คิควิเคราะห์ ชุดกิจกรรมฯ ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน ได้แก่ องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้าน ๓ ใน ๕ ด้าน และความสัมพันธ์ระหว่างนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทย ๓ ใน ๕ ด้าน ๒. หรือสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบอื่นๆ ของนิทานพื้นบ้าน นอกเหนือจากองค์ประกอบหลัก เข้ากับวิถีชีวิตไทยได้ ๓. จำแนกผังมโนทัศน์ อย่างเป็นหมวดหมู่	๑. สามารถสรุปความรู้ ที่ได้จากการสำรวจ คิควิเคราะห์ ชุดกิจกรรมฯ ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน ได้แก่ องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้าน ๔ ใน ๕ ด้าน และความสัมพันธ์ระหว่างนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทย ๔ ใน ๕ ด้าน ๒. หรือสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบอื่นๆ ของนิทานพื้นบ้าน นอกเหนือจากองค์ประกอบหลัก เข้ากับวิถีชีวิตไทยได้ ๓. จำแนกผังมโนทัศน์ อย่างเป็นหมวดหมู่ ชัดเจน เข้าใจง่าย	๑. สามารถสรุปความรู้ ที่ได้จากการสำรวจ คิควิเคราะห์ ชุดกิจกรรมฯ ชุดที่ ๑ เรื่อง นิทานพื้นบ้าน ได้อย่างครบถ้วน ได้แก่ องค์ประกอบของนิทานพื้นบ้าน ๕ ด้าน และความสัมพันธ์ระหว่างนิทานพื้นบ้านกับวิถีชีวิตไทย ๕ ด้าน ๒. หรือสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบอื่นๆ ของนิทานพื้นบ้าน นอกเหนือจากองค์ประกอบหลัก เข้ากับวิถีชีวิตไทยได้ ๓. จำแนกผังมโนทัศน์ อย่างเป็นหมวดหมู่ ชัดเจน เข้าใจง่าย

แบบประเมินการทำงานกลุ่ม

กลุ่ม ที่	การทำงานกลุ่ม			การนำเสนอผลงาน				คะแนน รวม
	ความ รับผิดชอบ	ขั้นตอน การ ทำงาน	กระบวนการ คิดของกลุ่ม	วิธีการ นำเสนอ	เนื้อหา ตรง ประเด็น	ภาษา ถูกต้อง ชัดเจน	เวลา เหมาะสม	
	๓	๓	๓	๓	๓	๓	๓	
๑								
๒								
๓								
๔								
๕								
๖								

หมายเหตุ

ระดับ ๓ หมายถึง ดี
 ระดับ ๒ หมายถึง ปานกลาง
 ระดับ ๑ หมายถึง ปรับปรุง

ชื่อกลุ่มที่ ๑.....

ชื่อกลุ่มที่ ๒.....

ชื่อกลุ่มที่ ๓.....

ชื่อกลุ่มที่ ๔.....

ชื่อกลุ่มที่ ๕.....

ชื่อกลุ่มที่ ๖.....

